

5. GARAPENAREN PSIKOLOGIA ETA PSIKOANALISIA

Gai honetan, bi azpieduki nagusi garatuko dira: batetik, Freudek psikoanaliaren inguruan egindako ekarpenak; bestetik, Eriksonen (Freuden jarraitzailea) teoria psikosozialari buruzko edukiak; horrez gain, gaian sakontzeko jarduerak, gaia menderatzeko oinarrizko kontzeptuak eta azkenik, irakurgai osagarriak bildu dira.

5.1. Sigmund Freud: Psikoanaliaren sorrera

Laugarren gaian aipatzen zen bezala, Freudek garapenarekin lotutako ekarpen garrantzitsuenak bi arlotan laburbildu daitezke. Lehenik, nortasuna osatzen duten instantziei buruzko planteamendua eta, bestetik, nortasunaren garapenari buruzko teoria psikosexuala.

5.1.1. Nortasunaren instantziak

Nortasuna osatzen duten instantziei buruz, Freudek esan zuen hiru atal hipotetiko dituela: Zera, Nia eta Supernia.

Zera, jaiotzean, oraindik bere burua ingurunetik bereizteko gaitasunik ez duenean dagoena da; instantziarik arkaikoena, lehenengoa eta umea kontrolatzen duen atala da. Sexuarekin edo ugalketarekin eta biziraupenarekin lotutako bulkadek eta erreflexuek osatzen dute eta bat-batean asetzera bilatzen du. Haren terminologia erabiliz, Zera biziraupenerako bulkadek eta *libidoa* delako energia sexualak osatzen dute eta *atsegin printzipioaren* arabera funtzionatzen du. Hala, umearen lehen jarduerak beharrian horiek asetzera bilatzen dute. Zupatzera, adibidez, maila batean elikadurarekin lotuta dago, baina, beste maila batean auto-erotismoarekin, elikadurarekin lotuta ez dagoen zupatzeak adierazten duen bezala.

Jaiotze-unetik, askotan, bulkada horiek errealtatearekin egiten dute topo eta ezin izaten dira bat-batean ase (haurrak elikadura jasotzeko itxaron behar duenean, adibidez). Hori gertatzen denean, umea bere burua ingurunetik bereizten hasten da. Hala, bizitzako lehen bi urteetan, zera eta errealtatearen arteko gatazkaren ondorioz, *Nia* sortzen da. Horrek arrazoia irudikatzen du eta *errealtate printzipioaren* arabera jarduten du; hau da, beharrianak asetzeko gizartearentzat onargarriak diren bideak bilatzea edo asetzera

atzeratzea bilatzen du. Nolabait esateko, Nia Zeraren desioen eta errealtatearen arteko bitartekaria da; egoerak aztertu eta zeraren pultsioak noiz eta nola ase behar diren erabakitzea da haren lana; esaterako, elikatzeko itxaron beharra, jarduera hori debekatzen duten helduak ez daudenean behatza zupatzeko, eta abar.

Zeraren desioen izaera desordenatu eta larriaren aurrean, umearen inguruneak -gurasoek batez ere- ohitura, uste, arau eta balio asko inposatzen dizkio umeari. Hala, Niatik abiatuz, bosgarren urtearen inguruan, *Supernia* sortzen da. Supernia umea sexu bereko gurasoarekin identifikatzen denean sortzen da, eta helduen balioak, usteak eta jokabideak barneratzea dakar. Hori instantzia etikoa edota morala da, eta, zati bat kontzientea da, baina beste zati bat inkontzientea da.

Supernia agertzeak Niaren funtzioa aldatuko du: jadanik ez da Zeraren eta errealtatearen bitartekaria izango, Zeraren eta Superniaren barruan kokatzen den errealtatearen irudikapenaren artekoa baizik. Hala, zenbait desio ase ahal izango dira. Superniarekin gatazka handia dutenak, berriz, inkontzientearen barruan gordeko dira, eta, zenbait urteren buruan, nahaste psikiko gisa berragertu daitezke (Palacios, 1990).

5.1.2. Teoria psikosexuala

Freudek nortasunaren garapenaren inguruan planteatutako teoria garapen psikosexualaren estadioak biltzen dituen *teoria psikosexuala* da. Horren arabera, Zera osatzen duten jaiotzetiko bulkaden eta gizartearen eskakizunen arteko gatazkak garapen psikosexualaren bost arotan islatzen dira; horietan zehar, Zeraren eraginpean dagoen libido ez genitalizatutik, superniaren agindupean dagoen sexualitate heldu genitalizatura pasako da.

Aro horien ordena aldaezina da eta, horietariko bakoitzean, energia sexuala ase dadin, plazera lortzeko gunea gorputz-atal jakin bat da; gorputz atal horiek estimulatzean, gozamina lortuko du umeak. Garapen normala aro batetik besterako urratsa litzateke, baina, horietariko aroren batean, izaera sexuala duten beharrianak gehiegi edo gutxiegi asetzen badira, aro horren ezaugarrietan finkatzeko arriskua dago. *Finkapena* gertatzen bada, helduaroan aro horretako ezaugarriak mantendu dira eta finkapena gainditzeko laguntza beharko da.

Freudek, 5.1.01. taulan ikus daitekeen bezala, bost aro proposatzen ditu garapenean: aho-aroa, uzki-aroa, aro falikoa, latentzia-aroa eta aro genitala.

5.1.01. taula. Freuden teoria psikosexualaren aroak

ADINA (urteak)	AROA	EZAUGARRIAK
0-1	Ahoa	Zupatzea da jarduera nagusia. Beharrizana behar bezala asetzen ez bada, arazoak sor daitezke.
1-3	Uzkia	Haurrak kakari edo pixari eusten eta horiek askatzen gozatzen du. Haurrak oraindik esfinterren kontrola ez badu, eta gurasoek beharrak egitera gehiegi behartzen badute, arazoak sor daitezke.
3-6	Falikoia	Haurrak, zona genitala estimulatzean, plazera sentitzen du. <i>Edipo</i> (mutilengan) eta <i>Elektra</i> (neskengan) <i>konplexuak</i> adin-tarte horretan agertu daitezke.
6-11	Latentzia	Beharrizan sexualak lasaitu egiten dira eta supernia gehiago garatzen da. Haurrak sozializazio-prozesua azkartzen du (familia, lagunak eta abar).
Nerabezaroa	Genitala	Beharrizan sexualak berriro agertzen dira pubertaroko aldaketen ondorioz. Aurreko aroak ongi gainditu badira, heldutasun sexuala lortuko da (ezkontza, seme-alabak, eta abar).

Aho-aroa jaiotzatik 12./18. hilabetera arte hedatzen da gutxi gorabehera. Aro horretan, bulkadak asetzeko gorputz-atal nagusia ahoa da eta gozamen-iturri nagusia elikadura. Elikatzeko helbururik ez duen zupatzea da libidoaren lehen adierazpena. Umearen ahozko beharrizanak behar bezala asetzen ez direnean, arazoak sor daitezke handitzean; azazkal-jale bihur daiteke, esaterako. Beharrizan horiek gehiegi asetzen badira, berriz, handitzean erretzaile edo jale konpulsiboa bihur daiteke. Planteamendu hori oso berritzailea izan zen, amarekiko lotura afektiboen garrantzia azpimarratu baitzuen (Papalia eta Olds, 1998). Hau da, alde emozionala azpimarratu zuen lehen autoretarikoa izan zen.

Uzki-aroa 12./18. hilabetetik hirugarren urtera hedatzen da. Aro horretan, bulkadak asetzeko gorputz-atal nagusia uzkia da, eta gozamina kaka eta pixa egitearekin dago lotuta. Freuden iritziz, aro horren hasieran, umeak hesteen mugimenduaren bitartez lortzen du gozamina. Geroago, berriz, uzkia inguratzen duten giharren kontrola eskuratzen duenean, kaka egiteko heste-mugimenduei eustea lortzen du. Adibidez, kakari eusten dio edo behar ez den unean egiten du. Jokabide horiek, noski, askotan helduen nahiekin egiten dute topo. Aro hori behar bezala gainditzen ez bada, umeak helduaroan garbitasunarekiko obsesiboa edo zeharo desordenatua bilaka daiteke.

Aro-falikoa 3 eta 6 urteren artean izaten da, gutxi gorabehera. Horretan, genitalak dira gozamina lortzeko gorputz-atal nagusia, eta hura lortzeko jarduera, genitalak ukitzea edo masturbatzea da. Aro horren izena, garai horretan bai mutilentzat bai eta neskentzat ere zakilak hartzen duen garrantzitik eratortzen da. Mutilak, neskek zakilik ez dutela ikusirik, aitak moztu egin diela pentsatzen du eta, horren ondorioz, aitak berarekin gauza bera egingo ote duen beldur da. Neskak, berriz, *zakil-inbidia* delakoa bizi izaten omen du eta amari egozten dio zakilik ez izatearen errua. Gatazka horiek sexu bereko gurasoarekin identifikatzean bideratuko dira.

Aro horretan ere, umeek beste sexuko gurasoekiko joera sexualak garatzen dituzte. Hain zuzen ere, *Edipo* eta *Elektra* konplexuak, eta sexu bereko gurasoarekin borrokan hasten dira. Konplexu hori bosgarren urtearen inguruan, sexu bereko gurasoarekin identifikatzean gainditzen da, eta, ondorioz, Supernia sortu eta latentzia-aroa hasiko litzateke.

Latentzia-aroa 6. urtetik 11./12. urtera bitartean gertatzen da. Freuden ustez, aro horretan libidoa lasaitu egiten da eta, beraz, sexualki aro lasaia da. Lasaitasun sexualari esker, haurrak sozializatu daitezke; gaitasun berriak sor ditzakete eta bere buruaz eta gizarteaz gehiago ikas dezakete.

11./12. urtean, pubertaroko aldaketa fisikoek libidoa esnarazten dutenean, *-aro genitala* hasten da; behar sexualak berpiztu egiten dira eta gizarteak onartutako jokabideen bidez asetzen dira. Hain zuzen ere, familiakoak ez diren pertsonekin harreman heterosexualen bitartez. Hala, aro horretan lortzen den sexualitate helduarekin amaitzen da garapena.

Laburbilduz, honako bi ekarpen garrantzitsu hauek egin zituen Freudek: batetik, nortasunaren garapenari buruzkoa; eta, bestetik, garapen psikosexualarena. Ildo horretan,

garapenari buruz egindako ekarpenek izugarrizko eragina izan zuten eta haren ideia asko, egun, gizakion funtzionamenduaz dugun irudikapenean aurki daitezke.

5.2. Erik Erikson: teoria psikosoziala

Teoria psikoanalitikoaren barruan, hainbat egilek, Freuden teoria psikosexuala oinarritzat hartuz, hura aldatu eta osatu egin zuten. Egile horien artean, Erik Erikson (1902-1994) neo-freudiarra azpimarratu daiteke.

Eriksonen (1950, 1983; 1968, 1980) arabera, gizakia aro psikosozialen bidez garatzen da. Freuden ustez, giza portaeraren oinarritzko motibazioek jatorri sexuala zuten. Eriksonen arabera, berriz, soziala zen eta, horren ondorioz, beste pertsonetikiko gertutasuna adierazten zuen. Eriksonek zioen bizi-zikloan zehar garapenean aldaketak gertatzen zirela. Freuden iritziz, ordea, oinarritzko nortasuna bizitzaren lehen bost urtetan finkatzen zen.

Hori guztia kontuan izanda, honako bi ideia hauetan laburbil daitezke Freuden eta Eriksonen arteko desberdintasunak: batetik, Eriksonek gatazken psikodinamikari eta sexualitateari garrantzia kendu zien, eta, bestetik, haurren ingurune soziala azpimarratzen zuen. Ondorioz, harena, teoria psikosexuala baino teoria psikosoziala da.

Bizitzan zehar Eriksonek izandako esperientzia propioek eragin handia izan zuten bere teoria psikosozialean: Danimarkan jaio, Alemanian hazi eta nerabezaroa Europan zehar igaro zuen; horren ostean, AEBra joan zen; hainbat talde sozialen arteko antzekotasunak eta desberdintasunak ikusi zituen, esaterako, ikasleak, soldaduak, hegoaldeko eskubide sozialen aldeko langileak, indigenak eta abar. Horregatik, bere teoria psikosozialean, garrantzi handia dute alde sozialek eta kulturelek. Ildo horretan, garapen normala kultura zehatz baten barruan kokatu behar zela zioen. Adibidez, AEBko Yurok indioek haur jaio berriak zopa batekin elikatzen dituzte lehenengo hamar egunetan, eta, seigarren hilabetean, amaren bularra kentzen zaie. Gure kulturarekin alderatuta, ohitura desberdinak dira. Izan ere, Eriksonen arabera, Yurok indioen artean, umearen aho-aroaren beharrak ez dira asetzen. Hala ere, Yurok indioen bizi-baldintza gogorrak kontuan hartu behar dira beren garapena hobeto ulertu ahal izateko.

Eriksonen teoria psikosozialak zortzi aro sailkatzen ditu bizi-zikloan zehar (ikus 5.2.01. taula): lehenengo bostek haurtzaroa eta nerabezaroa hartzen dituzte eta azkeneko hirurak heldutasunean gertatzen dira. Aro horietariko bakoitzak zailtasun zehatz bat

adierazten du eta *garapenaren krisia* deitu zaio horri; dagokion adinarentzat, oso garrantzitsua da eta gainditu beharra dago.

Eriksonen teoria psikosozialaren arabera, nortasuna beharizan eta eskaera sozialen arteko gatazkak gaindituz garatzen da. Gatazkak, zortzi aroetan, gutxienez, partzialki gainditu behar dira ondorengo gatazka multzorantz gerturatzeko. Gatazka bakoitzak alde positibo bat eta negatibo bat ditu eta, horren arabera, garapena normaltasunez gertatuko da. Helburua ez da gainditutako nortasunaren ezaugarri negatiboa erabat ezabatzea (adibidez, lehenengo aroan mesfidantza), balantzaren pisuan ezaugarri onuratsuenak izatea (aurreko adibidearekin jarraituz, konfiantza) baizik. Aro batean gatazka gainditzen saiatzeak eta porrota izateak bizitzan zehar eragina izan dezaketen nahasketa psikologikoak eragin ditzake.

5.2.01. taula. Erikson eta Freuden arteko konparazioa

ADINA (urteak)	AROA, KRISI PSIKOSOZIALA	EZAUGARRIA
0 - 1	Konfiantza vs. Mesfidantza	Zaintzailearen bidez oinarritzko konfiantza eskuratzea.
1 - 3	Autonomia vs. Lotsa/zalantza	Portaeraren kontrol-zentzua eskuratzea.
3 - 6	Iniziatiba vs. Errua	Gurasoekin identifikatuz Niaren zentzua eta erantzukizunaren zentzua norbere ekintzetan eskuratzea.
6 - 12	Jarduera vs. Gutxitasuna	Lagunen harremanean norbere gaitasunak eskuratzea.
12 - 20	Nortasuna vs. Rolak eskuratzea	Nortasuna Nia modu indartsu batean eskuratzea.
20 - 40	Intimitatea vs. Isolamendua	Besteekin harreman estuak osatzea. Ezkontzarako beharrezko intimitatea lortzea.
40 - 65	Sorkuntza vs. Gelditzea	Komunitatean rol helduak eskuratzea eta baliagarria izatea.
65 <	Osotasuna vs. Etsipena	Heriotzari aurre egitea eta bizitzaren zentzua aurkitzea.

Ondoren, Eriskonek proposatutako teoria psikosozialaren zortzi aroak azalduko dira, hurrenez hurren.

Konfiantza vs. Mesfidantza (Jaiotzea - urte 1)

Haur jaio berriek besteengan konfiantza izaten ikasi behar dute, beren oinarrizko behar nagusiak (janaria, beroa, garbitasuna, kontaktu fisikoa) ase daitezten. Zaintzaile nagusiak, hau da, haurra zaintzen duenak ukapena adierazten badu, haurrak mundua arriskutsutzat jo dezake eta pertsonengan ezin dela konfiantza izan pentsatuko du. Horren ondorioz, haurrak besteekiko konfiantza edo mesfidantza izaten ikasiko du. Beraz, haurrak zainketa onak jaso baditu, fidatzen ikasiko du. Zainketak lortzeko itxaron behar izan badu edo zainketa zorrotza izan bada, mesfidantza izaten ikasiko du.

Autonomia vs. Lotsa edo zalantza (1 - 3 urte)

Lehenengo urtetik aurrera, haurrak hainbat jardueraren bidez "autonomia" izaten ikasi behar du: esfinterrak kontrolatuz, jantziz eta erantziz, janez, higiena zainduz, hitz eginez eta abar. Autonomia lortzeko saiakera horretan porrota gertatzen bada, haurrak bere gaitasunekiko zalantza eta lotsa sentitu ditzake. Gurasoen eginkizun soziala oso garrantzitsua da garai horretan. Beraz, gurasoek hainbat aukeraren artean haurrari arrazoizko hautatzea errazten diotenean, autonomia garatzen da.

Iniziatiba vs. Errua (3 - 6 urte)

3-4 urte inguruan, haurrak autonomiaren gatazka gainditu du; "norbait" dela deskubritu du. Orain, norbait hori nor den jakin nahi du, bereziki, jolasaren bidez. Horregatik, haurrek helduek bezala jokatzeko dute eta beren gaitasunetatik kanpo dauden erantzukizunak onartzen dituzte. Batzuetan, gurasoekin edo beste familiakideekin gatazkan hasten diren ekintza edo helburuak markatzen dituzte eta errudun sentiaraz ditzake horrek. Gatazka gainditzeko, oreka puntu bat behar da: haurrak nolabaiteko iniziatiba eduki behar du, eta, aldi berean, besteen eskubide eta helmugak errespetatzen ikasi behar ditu. Adibidez, haurrari bere jostailuekin arduratsua izatea eskatzen zaio eta, horrekin batera,

iniziatiba gaitasuna handitzen da. Errua edo kulpa-sentimendua haurra arduratsua ez denean edo herstura handiegia duenean agertuko da. Aro horretan, familia da eragile sozial garrantzitsuenak.

Jarduera vs. Gutxitasuna (6 - 12 urte)

Haurrek abilezia sozial eta akademiko garrantzitsuak eskuratu behar dituzte eskolagaraian. Langileak badira, beren buruarekin ziur sentitzeko abilezia sozialak eta akademikoak lortuko dituzte. Ezaugarri horiek eskuratzean, porrotak gutxitasun-sentimenduak eragin ditzake. Aro horretan, eragile sozial garrantzitsuenak gurasoak eta irakasleak dira.

Nortasuna vs. Rolen nahasketa (12 - 20 urte)

Hurtzaroaren eta heldutasunaren arteko tartea da. Gaztea honako galdera hauei erantzuten saiatzen da: nor naiz ni? zein da nire lekua gizartean? Nortasun sexual, politiko, sozial eta profesionalak eskuratzen ditu heldutasun-garaian, rolekiko nahasita ez sentitzeko. Garai horretan, adibidez, lehen aldiz maitemintzea gerta daiteke. Gizartea da eragile sozial garrantzitsuenak.

Intimitatea vs. Isolamendua (20 - 40 urte)

Aro horretako eginbehar nagusia laguntasuna eta maitasuna lortzea da. Litekeena da harreman min bat lortzearen ezintasunak isolamendua edo bakartasun-sentimenduak sortzea. Aro horretan, bikotekidea eta lagun minak dira oinarrizko eragile sozialak.

Sorkuntza vs. Gelditzea (40 - 60 urte)

Azken aro horretan, tarteko helduek ondorengo belaunaldien onurarako bi eginbehar nagusi dituzte: batetik, lan baten bidez produktibitate ona lortu eta bestetik, haien familia hezi. Azken batean, ondorengo belaunaldiarentzako zerbait baliagarria egitearekin du zerikusia. Horretarako prest ez daudenak geldirik geratzen dira eta egoztrismora jotzen dute. Bikotekidea, seme-alabak eta arau sozialak dira eragile sozial esanguratsuak.

Osotasuna vs. Etsipena (65< zahartzaroa)

Nagusiak beren bizitzei zentzu bat aurkitzen saiatzen dira, bizitza osotasuntzat joz edo lortu gabeko helburuengatik etsipena sentituaz. Hau da, bizitzaren azken urteetan, atzera begiratzen da eta bizitzan zehar egindakoa ebaluatzen da, oro har, nagusiek ikuspegi positiboa azpimarratzen dute. Ikuspegia atsegina bada eta pertsona gustura sentitzen bada, osotasuna lortzen da. Aitzitik, aurreko aroetako baten bat negatibotzat jotzen bada, etsipena izango da sentimendu nagusia. Esperientzia propioak eta bereziki sozialak azken gatazka horren emaitza zehazten dute.

Laburbilduz, 5.2.02. taulan, Freudek eta Eriksonen proposatutako garapenaren aroen arteko konparaketa beha daiteke.

5.2.02. taula. Freuden eta Eriksonen garapen aroen arteko konparazioa

---

ADINA (urteak)	ERIKSON	FREUD
0 - 1	Konfiantza vs. Mesfidantza	Ahoa
1 - 3	Autonomia vs. Lotsa edota errua	Uzkia
3 - 6	Iniziatiba vs. Errua	Falikoa
6 - 12	Jarduera vs. Gutxitasuna	Latentzia
12 - 20	Nortasuna vs. Rolena nahasketa	Genitala
20 - 40	Intimitatea vs. Isolamendua	
40 - 65	Sorkuntza vs. Gelditzea	
65 <	Osotasuna vs. Etsipena	

5.3. Gai sakontzeko jarduerak

Gai honetako edukietan sakontzeko bideo-praktika bat eta lantegi bat proposatzen dira. Bideo-praktikaren edukia atxikimenduari buruzkoa da eta gizakion atxikimenduari buruzko ezaugarriak ezagutzeko proposatu da. Lantegia, berriz, psikoanalisiaren hainbat

ezagutza teoriko lantzeko prestatu da. Ondoren, horiei dagozkien helburuak, baliabideak eta prozedurak zehazten dira.

5.3.1. Bideo-praktika: atxikimendua (I)

Helburua: gizakien eta animalien atxikimenduari buruzko antzekotasunak eta desberdintasunak identifikatzea.

Baliabidea: La aventura de crecer (VI) dokumentala eta A eranskina.

Fitxa teknikoa

Izenburua: *Aprendiendo a amar* (La aventura de crecer, VI)

Egileak: Juan Delval eta Ileana Enesco¹⁸

Urtea: 1990

Iraupena: 25'

Hizkuntza: gaztelania.

Edukia:

Dokumental horretan, maitasuna nola sortzen den azaltzen da. Horretarako, gizakiekin zein animaliekin egindako ikerketetan oinarritzen da.

Gizakiei dagokienez, honako hau zehazten da: hasteko, gizakien arteko lotura afektiboari *atxikimendua* deitzen zaiola; ondoren, amaren (biologikoa zein adopziozkoa) eta umearen arteko elkarrekintza positiboek esker garatuko dela atxikimendua eta, beraz, bizi-zikloan zehar beste harremanak sortzeko eredu garria izango dela; horren ostean, lotura afektiboa faktore askoren menpe dagoela; azkenik, umeak zein helduak atxikimenduaren beharra asetzeko hainbat mekanismo dituela, esaterako, negar egitea. Ildo horretatik, helduen artean, hainbat rol bereizten dira: batetik, amarena, haurraren oinarritzko betebeharrak asetzen dituen, eta bestetik, aitarena, jolasen bidez gizarteratze-prozesua ahalbidetzen duena. Gizakien atxikimenduekin amaitzeko, Freuden teoriaren zenbait ezaugarri dira hizpide.

Animaliei dagokienez, bereziki, bi animalia inguruko lotura afektiboa da mintzagai: batetik, hegaztien artekoa eta bestetik, tximinoen artekoa. "Trokelado" delako izena du animalien artean garatzen den lotura emozionalak. Hain zuzen ere,

¹⁸ Madrilgo Unibertsitate Autonomoko Psikologia Fakultateko irakasleak.

1961an Harlowek, tximinoekin egindako ikerketa batean, frogatu zuen atxikimenduaren teoria animalien gain ere garatzen zela. Izan ere, tximinoek harreman fisikoaren bidez segurtasuna eta maitasuna eskuratzen zuten, eta ez elikagairi esker.

Prozedura: dokumentala ikusten den bitartean, ikasleak A eranskinetako fitxa didaktikoa osatu behar du. Dokumentala amaitu ondoren, irakasleari helaraziko dio fitxa didaktikoa. Ondoren, honako galdera edota kontzeptu hauei banaka edota talde txikitan erantzun eta argitu.

- Atxikimenduari buruzko teoria (Bolwby, 1969): azaldu haren ezaugarri nagusiak. Nola sortzen da amaren eta hauraren arteko harremana? Zertan datza amaren eta aitaren arteko rolen desberdintasuna? Zertarako da baliagarria negarra? Eta abar.
- Harlowek 50. hamarkadaren erdialdean egindako esperimentuaren ezaugarri nagusiak azaldu: animalien behar biologikoak eta afektiboak, “trokelado” delako kontzeptuaren esanahia.

5.3.2. Lantegia

Helburua: Psikoanalisiarekin erlazionatutako autoreak, azpитеoriak, ezaugarriak eta hainbat kontzeptu teoriko ezagutzea.

Baliabideak: gai honetako eduki guztiak, hau da, 5.1., 5.2., 5.4., 5.5. eta 5.6. atalak. Horrez gain, C eranskina.

Prozedura: talde txikitan, C eranskina osatu behar da. Horretarako, hantxe zehaztu diren irizpideei jarraitu behar zaie.

5.4. Gaia menderatzeko oinarritzko kontzeptuak

Psikoanalisi

Zera

Nia